



**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ» :
СЕРІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»**

Науковий журнал

Випуск 21

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2026

Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Психологія»»

Заснував 2000 року Національний університет «Острозька академія».
Ідентифікатор медіа: R30-04859, згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
від 09.05.2024 № 1560

Журнал увійшов до переліку наукових фахових видань України з психології
на підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019.

Журнал зареєстровано в Міжнародному центрі періодичних видань
(ISSN International Centre, Paris, France): ISSN 2311-5149 (друкований).

Журнал унесено до міжнародних наукометричних баз і каталогів наукових видань:

INDEX COPERNICUS, сайт: <https://indexcopernicus.com/index.php/en/>;

EBSCO Publishing, Inc., США, сайт: www.ebscohost.com;

Open Ukrainian Citation Index: <https://ouci.dntb.gov.ua/editions/PV0mm80J/>;

DOI, <https://doi.org>;

Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського, Україна, сайт: <http://nbuv.gov.ua>.

Журнал увійшов до категорії «Б» наукових видань України.

*Надруковано за ухвалою вченої ради Національного університету «Острозька академія»
протокол № 18 від 28 травня 2026 року.*

Засновник журналу: Національний університет «Острозька академія»;

Видавець: видавництво Національного університету «Острозька академія».

Редакційна колегія:

Пасічник І. Д. (д. психол. н., проф., Острог, Україна);
Каламаж Р. В. (д. психол. н., проф., Острог, Україна);
Балашов Е. М. (д. психол. н., проф., Острог, Україна);
Карпенко Є. В. (д. психол. н., доц., Львів, Україна);
Щербакова О. О. (д. психол. н., проф., Харків, Україна);
Мірошніченко О. А. (д. психол. н., проф., Житомир,
Україна);

Джонсон Ф. (д. психол. н., проф., Стокгольм, Швеція);
Король Л. (к. психол. н., доц., Ніцца, Франція);

Попа Д. (PhD in Educational Sciences, Associate Professor,
Брашов, Румунія).

Editorial board:

I. Pasichnyk (Dr.Sc. (Psychology), prof. (Ostroh, Ukraine);
R. Kalamazh (Dr.Sc. (Psychology), prof. (Ostroh, Ukraine);
E. Balashov (Dr.Sc. (Psychology), prof. (Ostroh, Ukraine);
E. Karpenko (Dr. of Psychology, Assoc. Prof., Lviv, Ukraine);
O. Shcherbakova (Dr. of Psychology, Prof., Kharkiv,
Ukraine);
O. Miroshnichenko (Dr. of Psychology, Prof., Zhytomyr,
Ukraine);
F. Jönsson (Dr.Sc. (Psychology), prof., (Stockholm, Sweden);
L. Korol (Ph.D. (Psychology), Associate Professor (Nice,
France);
D. Popa (PhD in Educational Sciences, Associate Professor,
Brasov, Romania).

Рецензенти:

Августюк М. М. (д. психол. н., доцент, Острог, Україна);
Савелюк Н. М. (д. психол. н., проф., Тернопіль, Україна).

Reviewers:

M. Avhustiuk (Dr. Sc. (Psychology), Associate Professor,
Ostroh, Ukraine);
N. Saveliuk (Dr. Sc. (Psychology), Prof., Ternopil, Ukraine).

Адреса редакції: Національний університет «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Головний редактор І. Д. Пасічник
Заступник головного редактора Р. В. Каламаж
Адміністратор та упорядник А. Р. Дорошук
Комп'ютерна верстка Н. О. Крушинської
Художнє оформлення обкладинки К. О. Олексійчук
Коректор В. О. Корнійчук



УДК 001.8 + 159.9 + 37
ББК 74 + 88

ISSN 2415-7384
DOI: <http://doi.org/10.25264/2415-7384-2026-21>

Ліцензія Creative Commons «Attribution-NonCommercial»
(«Із зазначенням авторства – Некомерційна») 4.0 Всесвітня (CC-BY 4.0).
Creative Commons License «Attribution-NonCommercial» 4.0 International (CC-BY 4.0).
© Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2026

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ



Отримано: 4 травня 2026

Прорецензовано: 8 травня 2026

Прийнято до друку: 8 травня 2026

email: kokun@ukr.net

oap@ukr.net

avk111-111@ukr.net

DOI: <http://doi.org/10.25264/2415-7384-2026-21-72-79>

Кокун О. М., Панченко О. А., Кабанцева А. В. Розвиток клінічної психології на шляху до стандартизації діяльності професіонала. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Психологія». Острог : Вид-во НаУОА, травень 2026. № 21. С. 72–79.

УДК: 159.9:614.2

Кокун Олег Матвійович,

доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України,
директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України,
ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0003-1793-8540>

Панченко Олег Анатолійович,

доктор медичних наук, доктор наук з державного управління, професор, почесний академік НАПН України,
Заслужений лікар України, генеральний директор
ДНП «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр
Міністерства охорони здоров'я України»,
ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-9673-6685>

Кабанцева Анастасія Валеріївна,

кандидатка психологічних наук,
учена секретарка, завідувачка відділення клінічної психології
ДНП «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр МОЗ України»,
старша викладачка кафедри загальної та медичної психології
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця,
ORCID-ідентифікатор: <https://orcid.org/0000-0001-7678-6052>

РОЗВИТОК КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НА ШЛЯХУ ДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛА

У статті розглянуто актуальні питання розвитку клінічної психології в Україні в контексті сучасних суспільних викликів, пов'язаних із воєнними подіями, соціально-економічними трансформаціями та реформуванням системи охорони психічного здоров'я. Обґрунтовано необхідність стандартизації психологічної допомоги та узгодження національних підходів із європейськими нормами як ключової умови підвищення якості психологічних послуг і захисту прав їх отримувачів.

Висвітлено еволюцію клінічної психології як галузі науки і практики, її поступове становлення як напрямку, що вийшов за межі традиційної моделі медичної психології та охоплює діагностику, психопрофілактику, реабілітацію, психологічні інтервенції та дослідження психічного здоров'я протягом життєвого шляху. Проаналізовано сучасні тенденції інституціоналізації клінічної психології, зокрема нормативно-правове оформлення професії клінічного психолога, впровадження професійних стандартів та інтеграцію фахівців у систему охорони здоров'я.

Окрему увагу приділено обґрунтуванню доцільності виокремлення клінічної психології у самостійну наукову спеціальність 19.00.12 «Клінічна психологія» та розробленню її паспорта як інструменту інституційного та методологічного забезпечення розвитку галузі. Представлено підготовлений проєкт паспорта спеціальності, що включає формулу спеціальності, основні напрями наукових досліджень, а також галузі наук, за якими передбачається присудження наукових ступенів.

Зазначено, що виокремлення наукової спеціальності та розроблення її паспорта є науково обґрунтованими, системно необхідними та своєчасними кроками, спрямованими на розвиток клінічної психології як самостійної галузі знань, удосконалення системи підготовки професіоналів, посилення наукового забезпечення сфери психічного здоров'я та гармонізацію вітчизняного науково-практичного простору з міжнародними стандартами.

Ключові слова: клінічна психологія, психічне здоров'я, наукова спеціальність, паспорт спеціальності, професійний стандарт, стандартизація професійної діяльності, євроінтеграція.

Oleg Kokun,

Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Full member (academician) of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine,
Director of the G. S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine,
ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0003-1793-8540>

Oleg Panchenko,

Doctor of Medical Sciences, Doctor of Science in Public Administration, Professor,
Honorary Academician National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Honored Doctor of Ukraine, General Director
State Non-Profit Enterprise «Scientific and Practical Medical Rehabilitation and Diagnostic Centre
of the Ministry of Health of Ukraine»,
ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0001-9673-6685>

**Anastasiia Kabantseva,***Candidate of Science in Psychology,**Scientific Secretary, Head of the Department of Clinical Psychology
State Non-Profit Enterprise “Scientific and Practical Medical Rehabilitation and Diagnostic Centre
of the Ministry of Health of Ukraine”,**Senior Lecturer of the Department of General and Medical Psychology**Bogomolets National Medical University,**ORCID-ID: <https://orcid.org/0000-0001-7678-6052>*

DEVELOPMENT OF CLINICAL PSYCHOLOGY ON THE PATH TOWARD THE STANDARDIZATION OF PROFESSIONAL PRACTICE

The article addresses current issues in the development of clinical psychology in Ukraine within the context of contemporary societal challenges associated with wartime events, socio-economic transformations, and ongoing reforms of the mental healthcare system. The necessity of standardizing psychological care and aligning national approaches with European standards is substantiated as a key prerequisite for improving the quality of psychological services and safeguarding the rights of service recipients.

The paper outlines the evolution of clinical psychology as both a scientific discipline and a field of professional practice, highlighting its gradual emergence beyond the traditional framework of medical psychology. Clinical psychology is presented as a domain encompassing psychological assessment, prevention, rehabilitation, psychological interventions, and research on mental health across the lifespan. Contemporary trends in the institutionalization of clinical psychology are analyzed, including the regulatory recognition of the clinical psychologist profession, the implementation of professional standards, and the integration of specialists into the healthcare system.

*Particular attention is devoted to substantiating the rationale for establishing clinical psychology as an independent scientific specialty, **19.00.12 “Clinical Psychology,”** and to developing its official specialty passport as a tool for the institutional and methodological support of the field. The article presents a proposed specialty passport that includes the specialty definition, principal areas of scientific research, and the academic fields within which scientific degrees are to be awarded.*

It is stated that the establishment of a distinct scientific specialty and the development of its specialty passport constitute scientifically grounded, systematically necessary, and timely measures aimed at advancing clinical psychology as an independent field of knowledge, improving the training of professionals, strengthening the scientific foundations of the mental health sector, and harmonizing the national scientific and professional landscape with international standards.

Keywords: *clinical psychology, mental health, scientific specialty, specialty passport, professional standard, standardization of professional activity, European integration.*

Постановка проблеми. Актуальність питання стандартизації психологічної допомоги в сучасній Україні визначається впливом воєнних подій, соціально-економічних трансформацій та активного реформування системи охорони здоров'я. Водночас процеси європейської інтеграції зумовлюють необхідність узгодження національних підходів до якості психологічних послуг із відповідними європейськими нормами. Впровадження єдиних стандартів надання психологічної допомоги, зокрема клініко-психологічної, сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи охорони психічного здоров'я, забезпеченню належного рівня захисту прав отримувачів психологічних послуг, а також розвитку професійних компетентностей фахівців у цій сфері [2, 11, 19].

У цьому контексті особливого значення набуває клінічна психологія як галузь науки і практики, що спрямована на діагностику, психопрофілактику, психологічний супровід осіб із психічними та психосоматичними розладами, а також на реалізацію заходів психопрофілактики й підтримки психічного здоров'я населення [9]. В умовах повномасштабної війни в Україні цей напрям набуває практичної ваги, адже безпосередньо пов'язаний із процесами психологічної реабілітації, відновлення та підтримки осіб, які зазнали травматичного досвіду.

Новий етап розвитку системи психічного здоров'я в Україні пов'язаний із прийняттям Закону України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» (№ 4223-IX від 15 січня 2025 року) [3]. Закон визначив сучасні засади державної політики у сфері психічного здоров'я, яка охоплює не лише лікування психічних розладів, а й забезпечення доступності та якості психологічних послуг, профілактику психічних порушень, сприяння психологічному благополуччю населення та усунення чинників, що негативно впливають на психічне здоров'я людини.

В умовах зазначених змін наукове забезпечення клініко-психологічної практики виходить за межі традиційної моделі медичної психології, що історично склалася. Сучасне поле клінічної психології охоплює значно ширший спектр професійних і наукових завдань: клінічну психодіагностику, психологічне формулювання випадку, психологічні інтервенції, психореабілітацію, психопрофілактику, дослідження якості життя та психологічного благополуччя, а також вивчення функціонування людини в системі охорони здоров'я та суміжних соціальних середовищах. Саме тому виникає об'єктивна потреба



у виокремленні клінічної психології в самостійну наукову спеціальність з чітко визначеним предметом, методологією та сферою практичного застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку клінічної психології, стандартизації професійної діяльності психологів та реформування системи психічного здоров'я розглядаються у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. У сучасних дослідженнях значна увага приділяється проблемам професійної підготовки клінічних психологів [9, 10], формуванню та впровадженню стандартів якості надання психологічної допомоги в Україні [2], порівнянню моделей підготовки спеціалістів з клінічної психології у країнах ЄС з національними підходами [16], використанню доказових психологічних інтервенцій, удосконаленню психодіагностичних методів, розвитку психореабілітаційних програм та інтеграції психологічної допомоги до системи охорони здоров'я [15, 17].

Водночас у науковій літературі залишаються недостатньо опрацьованими питання інституціоналізації клінічної психології як окремої наукової спеціальності, визначення її предметного поля, нормативного забезпечення підготовки наукових кадрів та формування єдиних стандартів наукової і професійної діяльності клінічних психологів.

Мета статті полягає у теоретико-нормативному аналізі передумов запровадження наукової спеціальності 19.00.12 «Клінічна психологія», обґрунтуванні доцільності її виокремлення як самостійного напрямку психологічної науки, а також визначенні її ролі у стандартизації професійної діяльності клінічних психологів та зміцненні наукового забезпечення сфери психічного здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Становлення клінічної психології як самостійного наукового напрямку є закономірним результатом розвитку сучасної системи психічного здоров'я, поступової професіоналізації психологічної допомоги. Тривалий час наукові дослідження, пов'язані з психологічними аспектами захворювань, здійснювалися переважно в межах спеціальності «Медична психологія». Однак сучасні виклики суттєво розширили сферу функціонального поля діяльності клінічного психолога, що зумовило необхідність формування окремого наукового дискурсу.

Особливої актуальності розвиток клінічної психології набуває в умовах повномасштабної війни в Україні. Зростання кількості осіб, які потребують психологічної допомоги, зокрема військовослужбовців, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, членів родин загиблих та цивільного населення, визначає клінічну психологію як ключовий інструмент забезпечення психічного відновлення, соціальної адаптації, реінтеграції та збереження людського потенціалу держави.

В українській науці клінічна психологія довгий час вважалася складовою частиною медичної психології, однак упродовж останніх років відбувається суттєва трансформація наукових підходів до її розуміння та практичного застосування, що зумовлено розширенням предметного поля, зміною структури професійної діяльності психологів у системі охорони психічного здоров'я та адаптацією сучасних міжнародних стандартів. У межах євроінтеграційного вектору розвитку України здійснюється поступова перебудова системи психологічної допомоги відповідно до практик, прийнятих у країнах Європейського Союзу [4, 10, 18].

Нормативне оформлення професії клінічного психолога також зазнало суттєвих змін. На початку 2024 року наказом МОЗ України від 23.01.2024 року № 112 започатковано обов'язкову післядипломну спеціалізацію випускників-психологів за спеціальністю «клінічна психологія» як підставу для провадження професійної клінічної практики у закладах охорони здоров'я. У березні 2025 року професія «клінічний психолог» здобула офіційний статус. Клінічних психологів офіційно визнано окремою професією у системі фахівців з психічного здоров'я, що закріплено на державному рівні [13]. У травні-червні 2025 року прийнято професійний стандарт посади «клінічний психолог» із офіційним внесенням цієї посади до Єдиного реєстру кваліфікацій-класифікатора професій [14].

Паралельно із законодавчим забезпеченням клінічної психології, *відбувається поступова інтеграція клінічних психологів як самостійних суб'єктів надання психологічної допомоги у систему охорони здоров'я*. Наказами МОЗ клінічні психологи та психотерапевти введені до штату лікарень та інших закладів охорони здоров'я як професіонали з вищою немедичною освітою [5, 6, 7].

Із 2014 року, із початком АТО, на численних науково-практичних конференціях неодноразово порушувалося питання щодо необхідності запровадження наукової спеціальності «Клінічна психологія» відповідно до світових стандартів [1, 12]. Це було зумовлено як зростанням потреби у фахівцях, здатних надавати кваліфіковану психологічну допомогу в умовах суспільних криз, так і прагненням інтегрувати українську наукову школу у міжнародний академічний простір. Протягом наступних років дискусії серед науковців та практиків поступово набували системного характеру, формуючи концептуальні засади нової спеціальності та окреслюючи її методологічні орієнтири. Кульмінацією цього тривалого процесу стало рішення експертної ради Міністерства освіти і науки України, ухвалене у квітні 2026 р. під головуванням президента Національного університету «Острозька академія», доктора психологічних наук, професора, Героя України, академіка АН ВШ України І.Д. Пасічника, про затвердження наукової спеціальності 19.00.12 «Клінічна психологія», що є важливим етапом інституціоналізації клінічної



психології як самостійного напрямку наукових досліджень у системі психологічних наук України та створює нормативно-методологічні передумови для її подальшого розвитку. Його реалізація відкриває нові можливості для підготовки наукових кадрів, проведення наукових досліджень, захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора філософії та доктора наук, присудження наукових ступенів, присвоєння вчених звань та розвитку міждисциплінарної взаємодії у галузі психічного здоров'я.

Важливого значення має також підтримка ініціативи щодо створення наукової спеціальності з боку провідних наукових установ держави, що засвідчує її актуальність в умовах сучасних суспільних викликів та необхідність подальшого нормативного забезпечення й врегулювання. Виокремлення та запровадження в Україні наукової спеціальності «Клінічна психологія» підтримано Відділенням психології та спеціальної педагогіки, Відділенням вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Державною установою «Інститут неврології, психіатрії та наркології імені П.В. Волошина Національної академії медичних наук України», Відділенням «Психологія, педагогіка та міждисциплінарні проблеми розвитку людини» Академії наук вищої школи України. Така підтримка є додатковим підтвердженням необхідності подальшого нормативного закріплення та практичної імплементації спеціальності у науково-освітній простір України.

Запровадження самостійної наукової спеціальності «Клінічна психологія» шляхом її включення до Переліку наукових спеціальностей України у галузі «Психологічні науки» [8] є логічним продовженням реформ у сфері охорони психічного здоров'я. Воно забезпечує узгодження академічної та наукової інфраструктури з реальною структурою професій у сфері психічного здоров'я, яка вже нормативно закріплена на рівні Міністерства охорони здоров'я України.

Нова наукова спеціальність матиме інший науковий дискурс, відмінний від медичної психології, та окремий предмет досліджень. Клінічна психологія має зосереджуватись на вивченні психологічних механізмів розвитку психічного здоров'я, дослідженні психологічних інтервенцій, проведенні психологічної профілактики та реабілітації. При цьому роль клінічного психолога має зрости – від фахівця, який діє у межах вертикальної медичної ієрархії, до самостійного суб'єкта психічного здоров'я з широким спектром професійного функціоналу: від клініко-психологічної діагностики до психотерапевтичних інтервенцій.

Ключовим етапом становлення спеціальності є розроблення її паспорта як базового нормативно-методологічного документа. Саме паспорт наукової спеціальності визначає предметну сферу наукових досліджень, окреслює їхній зміст, методологію та основні напрями розвитку, що має академічне й державне значення.

Розроблення паспорта спеціальності створює передумови для підготовки докторів наук за профільною науковою спеціальністю, що забезпечує інституційну автономію клінічної психології. Це дозволяє остаточно інституційно та нормативно відокремити клінічну психологію від медичної психології, сформувати самостійну траєкторію розвитку клінічної психології як наукової спеціальності, а також сформувати власну наукову-дослідну основу для забезпечення наукової підтримки клініко-психологічної практики. На державному рівні це підвищить рівень організації надання якісної професійної психологічної допомоги особам, які зазнали шкоди внаслідок психічних, фізичних, економічних та соціальних травм війни, і в такий спосіб сприятиме поступовому відновленню людського потенціалу України [9].

На сучасному етапі підготовлено проєкт паспорта наукової спеціальності 19.00.12 «Клінічна психологія», який створює необхідні передумови для її подальшого нормативного та організаційного супроводу. Сам паспорт спеціальності наведено далі як базовий документ, що визначає її структурно-змістові характеристики, зокрема формулу спеціальності, основні напрями наукових досліджень, а також галузі наук, за якими передбачається присудження наукових ступенів.

1. Формула спеціальності.

Клінічна психологія – галузь психологічної науки, що досліджує закономірності психічного функціонування, психологічної дезадаптації, збереження, підтримання та відновлення психічного здоров'я, психологічного благополуччя і психосоціального функціонування людини в умовах психічних, соматичних, психосоматичних, неврологічних, кризових, травматичних та інших клінічно значущих станів. До предметного поля спеціальності належать теоретико-методологічні засади клініко-психологічного пізнання; розроблення, адаптація, валідація та оцінювання методів клініко-психологічної діагностики, профілактики, консультування, психологічних інтервенцій, реабілітації та абілітації; вивчення психологічних чинників здоров'я, хвороби, лікувально-реабілітаційного процесу та професійної комунікації у сфері охорони здоров'я; розроблення й наукове обґрунтування цифрових, крос-культурно адаптованих та ІІІ-підтримуваних технологій клініко-психологічної допомоги, моніторингу, прогнозування і персоналізації психологічних інтервенцій.

II. Напрями досліджень:

1. Клінічна психологія як галузь психологічної науки: предмет, завдання, понятійно-категоріальний апарат, етапи розвитку, сучасні тенденції, етичні та правові засади. Клінічна психологія розвитку впродовж життєвого шляху.



2. Теоретико-методологічні засади клінічної психології: принципи наукового пізнання, концептуальні моделі, історичні школи, наукові підходи, методи та технології клініко-психологічної діагностики, консультування, корекції, психопрофілактики, психоосвіти, супервізії, інтервізії, реабілітації та абілітації.

3. Загальні та специфічні клініко-психологічні закономірності змін, порушень і відновлення психічної діяльності при психічних, соматичних, психосоматичних, неврологічних та інших клінічно значущих станах, а також при аномаліях розвитку на різних вікових етапах.

4. Психологічні чинники виникнення, перебігу, загострення, подолання та профілактики психічних, соматичних і психосоматичних розладів, хронічних захворювань та стійких станів дезадаптації.

5. Клінічно значущі особливості психологічного функціонування особистості в умовах захворювання, травми, кризи, інвалідизації, тривалого лікування, реабілітації та абілітації; психологічні ресурси адаптації, відновлення і збереження психосоціального функціонування.

6. Психологічні чинники зміцнення психічного здоров'я, формування здоров'язбережувальної поведінки, прихильності до рекомендацій фахівців, орієнтації на здоровий спосіб життя та відповідального ставлення до власного здоров'я.

7. Розроблення, адаптація, стандартизація, валідація та оцінювання ефективності методів клініко-психологічної діагностики, скринінгу, моніторингу, психологічного консультування, корекції, профілактики, реабілітації й абілітації.

8. Клініко-психологічне забезпечення лікувально-реабілітаційного процесу та соціально-реабілітаційної допомоги: психологічний супровід пацієнтів, осіб із хронічними та психосоматичними захворюваннями, осіб з інвалідністю, ветеранів, членів родин пацієнтів та інших учасників процесу допомоги; психологічні чинники якості, доступності, безпечності та ефективності допомоги.

9. Психологічні особливості професійної діяльності та професійної комунікації фахівців сфери охорони здоров'я; чинники професійного стресу, вигорання, моральної травми, міжпрофесійної взаємодії, якості комунікації з пацієнтами та їхніми родинами.

10. Психологія цифрового здоров'я: вплив цифрових технологій на психіку, поведінку, саморегуляцію та соціальне функціонування; розроблення, адаптація й оцінювання цифрових клініко-психологічних інтервенцій, зокрема онлайн-, мобільних, VR-, AR- та MR-технологій, у діагностиці, профілактиці, реабілітації та абілітації.

11. Клініко-психологічні аспекти криз, травм, катастроф, пандемій, різних форм насильства та збройної агресії: психологічні реакції, потреби, наслідки й ресурси населення під час і після екстремальних подій; розроблення та оцінювання стратегій психологічного реагування, підтримки й відновлення.

12. Розроблення, впровадження та оцінювання програм первинної, вторинної і третинної профілактики психічних розладів, суїцидальної поведінки, самопошкодження, залежностей, психологічної дезадаптації та рецидивів у закладах охорони здоров'я, освіти, соціальної сфери, громадах і організаціях.

13. Крос-культурна клінічна психологія: культурні, мовні, соціальні та міграційні чинники клініко-психологічної діагностики, психологічних інтервенцій, реабілітації та абілітації; адаптація, валідація й етичне застосування методів у різних культурних і соціальних контекстах.

14. Теоретичні засади, прикладні можливості, обмеження та етичні ризики застосування штучного інтелекту в клінічній психології: розроблення, валідація і впровадження ШІ-підтримуваних інструментів клініко-психологічної діагностики, скринінгу, моніторингу, прогнозування, персоналізації психологічних інтервенцій, реабілітації та абілітації.

III. Галузі наук, за якими присуджуються наукові ступені: психологічні науки.

Запровадження окремого паспорта спеціальності сприятиме чіткому визначенню траєкторії підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів, професійних компетентностей клінічних психологів, стандартизації їх підготовки відповідно до міжнародних вимог, а також унормуванню доступу до професії та практичної діяльності. Крім того, інституціоналізація клінічної психології як окремої спеціальності створює підґрунтя для розвитку наукових досліджень, спрямованих на розробку та оцінку ефективності психологічних інтервенцій, удосконалення методів психодіагностики, а також інтеграцію психологічної допомоги в систему медичних і соціальних послуг, що відповідає європейським підходам до організації психічного здоров'я та сприяє гармонізації вітчизняної наукової та практичної бази з міжнародними стандартами. Отже, запровадження паспорта спеціальності «Клінічна психологія» є науково обґрунтованим і своєчасним кроком, що забезпечить розвиток галузі, підвищення якості підготовки фахівців та ефективність надання психологічної допомоги населенню в сучасних умовах.

Висновки. Розвиток клінічної психології в Україні є закономірною відповіддю на сучасні суспільні виклики та потреби системи охорони психічного здоров'я. Запровадження наукової спеціальності 19.00.12 «Клінічна психологія» є закономірним етапом розвитку галузі та відповідає сучасним тенденціям реформування сфери психічного здоров'я, європейським підходам до підготовки фахівців і вимогам щодо стандартизації професійної діяльності клінічних психологів.



Розроблення паспорта наукової спеціальності виступає ключовим елементом її інституціоналізації, оскільки забезпечує визначення формули спеціальності, основних напрямів наукових досліджень, а також галузі наук, за якими передбачається присудження наукових ступенів. Це створить необхідну опорну платформу для подальшого розвитку галузі: підвищить якість підготовки фахівців, сприятиме проведенню фундаментальних і прикладних досліджень, захисту дисертацій на здобуття ступенів доктора філософії та доктора наук, а також підготовці кадрів вищої кваліфікації.

Виокремлення наукової спеціальності та розроблення її паспорта є науково обґрунтованими і своєчасними кроками, спрямованими на розвиток клінічної психології як самостійної галузі знань, удосконалення системи підготовки професіоналів, посилення наукового забезпечення сфери психічного здоров'я та підвищення ефективності медико-психологічного відновлення населення України.

Література:

1. Банчук М., Панченко О., Харламова О., Кабанцева А. Інституційні зміни в галузі охорони здоров'я як невід'ємний фактор державного управління. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Переяслав-Хмельницький, 2015. С. 46-49.
2. Валах В. В., Дружкова І. С. Стандарти якості надання психологічної допомоги в Україні: виклики сьогодення. 2025. С. 229-262. URL: <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/18403/Valakh.pdf?sequence=1>
3. Закон України «Про систему охорони психічного здоров'я в Україні» від 15 січня 2025 року № 4223-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text>
4. Лукомська С.О. Зміст понять «клінічна / медична психологія» у вітчизняній та зарубіжній науці. *Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України* / за ред. акад. С. Д. Максименка К.: Ніка-Центр, 2010. Вип. 38. С. 228-237.
5. Наказ МОЗ України «Про внесення змін до Переліку посад професіоналів з вищою немединою освітою» від 30 вересня 2022 року № 1782. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1303-22#Text>
6. Наказ МОЗ України «Про затвердження змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я» від 25 січня 2023 року № 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0138282-23#Text>
7. Наказ МОЗ України «Про затвердження Номенклатури спеціальностей професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я, Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за спеціальностями професіоналів у галузі охорони здоров'я у закладах охорони здоров'я та професіоналів з вищою немединою освітою» від 23 січня 2024 року № 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z015924#Text>
8. Наказ МОН України «Про затвердження Переліку наукових спеціальностей» від 30 вересня 2011 року № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text>
9. Панченко О.А., Кабанцева А.В., Луньов В.С. Траєкторія становлення клінічного психолога в Україні. *Габітус*. 2026. Вип. 83. Том 1. С. 229-235. <https://doi.org/10.32782/hbts.83.1.39>
10. Панченко О.А., Кабанцева А.В., Сердюк І.А., Кантур В.В. Перспективи законодавчого забезпечення діяльності клінічного психолога в Україні за європейськими стандартами. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2026. Вип. 16. С. 122-134. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2026-16-122-134>
11. Панченко О.А., Панок В.Г., Науменко О.М., Кабанцева А.В., Сердюк І.А. Клінічна психологія: проблема стандартизації та сертифікації. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2025. Вип. 2. С. 37-45. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.6>
12. Панченко О.О. Медико-психологічна реабілітація та абілітація у системі надання психіатричної допомоги. *Медична та психологічна реабілітація та абілітація: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю*. Київ: КВІЦ, 2014. С. 8-16.
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання сертифікації та безперервного професійного розвитку фахівців у сфері психічного здоров'я» від 4 березня 2026 р. № 288. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/288-2026-%D0%BF#n85>
14. Професійний стандарт «Клінічний психолог». URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/749-klinicnij_psiholog_1.pdf
15. Родіна Н.В. Клінічна психологія як ключова структурна ланка системи охорони психічного здоров'я України: суб'єктно-орієнтована інтегрована модель допомоги в умовах війни. *Психологія та соціальна робота*. 2026. Вип. 1(63). С. 153-165. <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2026.1.14>
16. Lunov V. Clinical psychologist or Psychological Wellbeing Practitioner (PWP)? Role equivalence and minimum training requirements in Ukraine compared to the UK/USA/EU. *SSRN*. 2025. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=6005794
17. Melchert T.P., Halfond R.W., Hamdi N.R., Bufka L.F., Hollon S.D., Cuttler M.J. Evidence-based practice in psychology: Context, guidelines, and action. *American Psychologist*. 2024. Vol. 79. No. 6. P. 824-837. <https://doi.org/10.1037/amp0001253>
18. National Institute for Health and Care Excellence. *Evidence standards framework for digital health technologies. NICE Corporate document ECD7*. Published 10 December 2018. Last updated 9 August 2022. URL: <https://www.nice.org.uk/what-nice-does/digital-health/evidence-standards-framework-esf-for-digital-health-technologies>



19. World Health Organization. *Comprehensive Mental Health Action Plan 2013-2030*. Geneva: World Health Organization, 2021. 40 p. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240031029>

References:

1. Banchuk, M., Panchenko, O., Kharlamova, O. & Kabantseva, A. (2015). Instytutysijni zminy v haluzi okhorony zdorov'ia iak nevid'iemnyj faktor derzhavnoho upravlinnia [Institutional changes in the field of healthcare as an integral factor of public administration]. *Vitchyzniana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektyvy rozvytku: Materialy KhIII Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii Pereiaslav-Khmel'nyts'kyj*, pp. 46-49. [in Ukrainian].
2. Valakh, V. V. & Druzhkova, I. S. (2025). Standarty iakosti nadання psycholohichnoi dopomohy v Ukraini: vyklyky s'ohodennia [Quality standards for providing psychological care in Ukraine: current challenges], pp. 229-262. Retrieved from <https://repo.odmu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/18403/Valakh.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
3. Pro systemu okhorony psychichnoho zdorov'ia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 15 sichnia 2025 roku № 4223-IX [Law of Ukraine On the Mental Health Care System in Ukraine January 15, 2025 № 4223-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4223-20#Text> [in Ukrainian].
4. Lukoms'ka, S. O. (2010). Zmist poniat' «klinichna / medychna psycholohiia» u vitchyznaniij ta zarubizhnij nautsi [The content of the concepts of "clinical / medical psychology" in domestic and foreign science]. *Naukovi zapysky Instytutu psycholohii imeni H. S. Kostiuksa APN Ukrainy – Scientific notes of the G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the Academy of Sciences of Ukraine / za red. akad. S. D. Maksymenka K.: Nika-Tsentr*, 38, 228-237. [in Ukrainian].
5. Pro vnesennia zmin do Pereliku posad profesionaliv z vyschoiu nemedychnoiu osvitoiu: Nakaz MOZ Ukrainy vid 30 veresnia 2022 roku № 1782 [Order of the Ministry of Health of Ukraine "On Amendments to the List of Positions of Professionals with Higher Non-Medical Education" September 30, 2022 № 1782]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1303-22#Text> [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia zmin do Dovidnyka kvalifikatsijnykh kharakterystyk profesij pratsivnykiv. Vypusk 78 «Okhorona zdorov'ia»: Nakaz MOZ Ukrainy vid 25 sichnia 2023 roku № 138 [Order of the Ministry of Health of Ukraine "On approval of changes to the Handbook of qualification characteristics of employee professions. Issue 78 "Healthcare" January 25, 2023 № 138]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0138282-23#Text> [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Nomenklatury spetsial'nostej profesionaliv u haluzi okhorony zdorov'ia u zakladakh okhorony zdorov'ia, Pereliku tsyktiv spetsializatsii ta tematychnoho udoskonalennia za spetsial'nostiamy profesionaliv u haluzi okhorony zdorov'ia u zakladakh okhorony zdorov'ia ta profesionaliv z vyschoiu nemedychnoiu osvitoiu: Nakaz MOZ Ukrainy vid 23 sichnia 2024 roku № 112 [Order of the Ministry of Health of Ukraine "On Approval of the Nomenclature of Specialties of Healthcare Professionals in Healthcare Institutions, the List of Specialization Cycles and Thematic Improvement by Specialties of Healthcare Professionals in Healthcare Institutions and Professionals with Higher Non-Medical Education" dated January 23, 2024 № 112]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-24/ed20250225#Text> [in Ukrainian].
8. Pro zatverdzhennia Pereliku naukovykh spetsial'nostej: Nakaz MON Ukrainy vid 30 veresnia 2011 roku № 1057 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine On Approval of the List of Scientific Specialties dated September 30, 2011 No. 1057]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text> [in Ukrainian].
9. Panchenko, O. A., Kabantseva, A. V. & Lun'ov, V. Ye. (2026). Traiektoriia stanovlennia klinichnoho psycholoha v Ukraini [The trajectory of becoming a clinical psychologist in Ukraine]. *Habitus*, 83(1), 229-235. <https://doi.org/10.32782/hbts.83.1.39> [in Ukrainian].
10. Panchenko, O.A., Kabantseva, A.V., Serdiuk, I.A. & Kantur, V.V. (2026). Perspektyvy zakonodavchoho zabezpechennia diial'nosti klinichnoho psycholoha v Ukraini za ievropejs'kymy standartamy [Prospects for legislative protection of the activities of a clinical psychologist in Ukraine according to European standards]. *Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia – Public administration: concepts, paradigm, development, improvement*, 16, 122-134. <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2026-16-122-134> [in Ukrainian].
11. Panchenko, O. A., Panok, V. H., Naumenko, O. M., Kabantseva, A. V. & Serdiuk, I. A. (2025). Klinichna psycholohiia: problema standartyzatsii ta sertyfikatsii. [Clinical Psychology: The Problem of Standardization and Certification]. *Dniprovs'kyj naukovyj chasopys publichnoho upravlinnia, psycholohii, prava – Dnipro Scientific Journal of Public Administration, Psychology, and Law*, 2, 37-45. <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.6> [in Ukrainian].
12. Panchenko, O.O. (2014). Medyko-psycholohichna reabilitatsiia ta abilitatsiia u systemi nadання psychiatrichnoi dopomohy [Medical and psychological rehabilitation and habilitation in the psychiatric care system]. *Medychna ta psycholohichna reabilitatsiia ta abilitatsiia: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu. Kyiv: KVITs*, pp. 8-16. [in Ukrainian].
13. Pytannia sertyfikatsii ta bezperervnoho profesijnoho rozvytku fakhivtsiv u sferi psychichnoho zdorov'ia: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 bereznia 2026 r. № 288 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Issues of certification and continuous professional development of specialists in the field of mental health" dated March 4, 2026 No. 288]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/288-2026-%D0%BF#n85> [in Ukrainian].
14. Profesijnij standart «Klinichnyj psycholoh» [Professional standard "Clinical Psychologist"]. Retrieved from https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/749-klinicnij_psiholog_1.pdf [in Ukrainian].



15. Rodina, N. V. (2026). Klinichna psykholohiia iak kliuchova strukturna lanka systemy okhorony psykhnichnoho zdorov'ia Ukrainy: sub'iektno-oriiientovana intehrovana model' dopomohy v umovakh vijny [Clinical psychology as a key structural link in the mental health care system of Ukraine: a subject-oriented integrated model of assistance in wartime conditions]. *Psykhologhiia ta sotsial'na robota – Psychology and social work*, 1(63), 153-165. <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2026.1.14> [in Ukrainian].
16. Lunov, V. (2025). Clinical psychologist or Psychological Wellbeing Practitioner (PWP)? Role equivalence and minimum training requirements in Ukraine compared to the UK/USA/EU. *SSRN*. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=6005794
17. Melchert, T. P., Halfond, R. W., Hamdi, N. R., Bufka, L. F., Hollon, S. D. & Cuttler, M. J. (2024). Evidence-based practice in psychology: Context, guidelines, and action. *American Psychologist*, 79(6), 824-837. <https://doi.org/10.1037/amp0001253>
18. National Institute for Health and Care Excellence. *Evidence standards framework for digital health technologies. NICE Corporate document ECD7*. Published 10 December 2018. Last updated 9 August 2022. Retrieved from <https://www.nice.org.uk/what-nice-does/digital-health/evidence-standards-framework-esf-for-digital-health-technologies>
19. *World Health Organization. Comprehensive Mental Health Action Plan 2013-2030*. (2021). Geneva: World Health Organization, 40 p. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240031029>